

Dokazi izvan jevanđelja koji potvrđuju njihovu pouzdanost

Tokom mog nedavnog intervjua na podkastu *Nevjerovatno* sa Justinom Brierleyem, jedan slušalac je želio znati postoji li dovoljno dokaza izvan jevanđelja koji potvrđuju njihovu pouzdanost. Prvo sam mu pomogao shvatiti prirodu dokazivanja i ograničene informacije koje obično nude takvi dokazi. Svaki dio potkrepljujućeg dokaza obično rješava (i provjerava) samo „dodirne tačke“, mali aspekt svjedočanstva iz kojeg vidimo širu, „razumnu“ sliku događaja. Potkrepljujući dokaz je uvijek ograničen; objašnjava samo mali aspekt događaja koji se razmatra. Međutim, čak i s ovim ograničenjima, jevanđelja su još uvijek dobro potkrijepljena. Napisao sam cijelo poglavlje o tome u svojoj knjizi *Cold-Case Christianity*, a ovdje je kratak sažetak dokaza koji se nalaze „izvan jevanđelja“:

DREVNI „SLUČAJNI“ ZAPISI

Nehrišćanski pisci i historičari iz doba antike u više navrata spominju Isusa ili Njegove sljedbenike, čak i kada poriču Njegovu božansko poslanje ili tvrdnje Njegovih sljedbenika. Iako su ti drevni izvori bili neprijateljski raspoloženi prema tvrdnjama Novog saveza, slučajno potvrđuju ključne elemente jevanđelja.

Josif Flavije (Josephus, 37-101. godine n.e.)

Čak i kad se ispituje skromna, skraćena verzija Josifovog drevnog izvještaja, jasno je da ovaj jevrejski historičar nena mjerno potvrđuje sljedeće: Isus je živio u Izraelu, bio je mudar čovjek i učitelj, radio je nevjerojatna djela, bio optužen od Jevreja, razapet pod Pilatom i imao sljedbenike zvane hrišćani.

Talij (Thallus, 52. godine n.e.)

Dok Talij negira natprirodni aspekt jevandeoskih izvještaja, nenamjerno ponavlja i potvrđuje sljedeće: Isus je živio, bio razapet, i dogodio se potres i tama na mjestu njegova raspeća.

Tacit (Tacitus, 56-120. godine n.e.)

Kornelije Tacit (poznat po svojim analizama i proučavanju historijskih dokumenata, i jedan od najpouzdanijih antičkih historičara) zabilježio je Neronov odgovor na veliki požar u Rimu i slučajno potvrdio sljedeće: Isus je živio u Judeji, raspet je pod Pontijem Pilatom, i imao je sljedbenike koji su bili progonjeni zbog vjere u Hrista.

Mara Bar-Serapion (70. godine n.e.)

Negdje nakon 70. godine poslije Hrista, ovaj sirijski filozof, dok piše da ohrabri svoga sina, upoređuje život i progon Isusa s onima drugih filozofa koji su bili progonjeni i nesvjesno potvrđuje sljedeće: Isus je bio mudar i uticajan čovjek koji je umro za svoja uvjerenja, Njegovi sljedbenici su prihvatili ta uvjerenja i živjeli po njima.

Flegont (80-140. godine n.e.)

Flegont je napisao hroniku istorije oko 140. godine nakon Hrista i nenamjerno potvrdio sljedeće pojedinosti o Isusu: Isus je imao sposobnost tačno predvidjeti budućnost, bio je razapet za vrijeme vladavine cara Tiberija i pokazao je svoje rane nakon što je uskrsnuo.

ARHEOLOŠKA OTKRIĆA

Mnogo knjiga je napisano o arheološkim podrškama Starom i Novom savezu, uključujući ovaj vrlo kratak popis arheoloških potvrda:

Kvirinije

Luka je zabilježio da su se Josif i Marija vratili u Betlehem, jer je sirijski guverner zvani Kvirinije vršio popis (Luka 2:1-3). Arheološka otkrića u 19. vijeku otkrila su da je Kvirinije (ili neko s istim imenom) takođe bio prokonzul Sirije i Kilikije od 11. godine prije Hrista do Irodove smrti. Kvirinijevo ime je otkriveno na kovanici iz tog perioda, a na podnožju kipa u Pizidijskoj Antiohiji.

Erast

U poslanici Rimljanima 16:23, Pavle je napisao: „Pozdravlja vas Erast, gradski blagajnik.“ Komad pločnika otkrivenog u Korintu 1929. godine potvrđuje njegovo postojanje.

Lisanija

Luka je opisao tetrarha po imenu Lisanija i napisao da je taj čovjek vladao Avilinom kada je Jovan Krstitelj započeo svoju službu (Luka 3:1). Dva natpisa su otkrivena koja spominju Lisaniju po imenu. Jedan od njih, koji datira između 14. i 37. godine n.e., identifikuje Lisaniju kao tetrarha Aviline u blizini Damaska.

Ikonija

U Djelima 13:51, Luka opisuje ovaj grad u Frigiji. Neki antički pisci (poput Cicerona) napisali su da se Ikonija nalazila u Likaoniji, a ne u Frigiji, ali 1910. godine otkriven je spomenik koji potvrđuje Ikoniju kao grad u Frigiji.

Kupalište Betezda

Jovan piše o postojanju bazena Betezda (Jovan 5:1-9) i navodi da je bio smješten u Jerusalimu, blizu Ovčjih vrata, okružen

s pet trjemova. Godine 1888. arheolozi su započeli iskapanja na području u blizini crkve Sv. Ane u Jerusalimu. Otkrili su ostatke kupališta, zajedno sa stubama koje su vodile prema dolje s jedne strane i pet plitkih trjemova s druge strane.

Politarsi

Kroz mnoga stoljeća, Luka je bio jedini antički pisac koji je koristio riječ „politarsi“ kako bi opisao „vladare grada“. Skeptici su sumnjali da je to bio legitiman, grčki pojam dok nije otkriveno 19 natpisa. Njih pet se odnosilo na grad Solun (grad u kojem je Luka tvrdio da su čuli taj izraz).

Kupalište Siloam

Jovan je pisao o „kupalištu Siloamu“ (Jovan 9:1-12), te ga opisao kao mjesto obrednog čišćenja. Arheolozi Ronny Reich i Eli Shukrun iskopali su bazen i datirali ga između 100. god. prije n.e. i 100. godina poslije Hrista (na osnovu karakteristika bazena i kovanica nađenih u gipsu bazena).

Pontije Pilat

Tokom dugog niza godina jedina referenca na postojanje Pontija Pilata (guvernera Judeje koji je dao ovlašćenje za razapinjanje Isusa) bio je vrlo kratak citat od Tacita. Međutim, 1961. godine otkriven je komad vapnenca s natpisom Pilatovog imena. Natpis je pronađen u Cezareji, glavnom gradu provincije tokom Pilatove vladavine (od 26. do 36. godine) i opisuje građevinu koju Pilat posvećuje cezaru Tiberiju.

Običaj razapinjanja

Dok je hiljade osuđenih kriminalaca i ratnih zarobljenika navodno ubijeno na ovaj način, niti jedan od njih nikada nije otkriven u nekom arheološkom nalazištu. Godine 1968, Vassilios Tzaferis pronašao je prve ostatke žrtve raspeća, Johanana Ben Ha'galgola, zakopanog u pravilnu jevrejsku „kôkhîmtype“ grobnicu.

Sergije Pavle (Sergius Paulus)

U Djelima 13, Luka identifikuje Sergija Pavla, prokonzula u Pafu. Skeptici su sumnjali u postojanje tog čovjeka i govorili da je svaki vođa ovog područja bio „namjesnik“, a ne prokonzul. No, otkriven je natpis u Soli na Kipru gdje se Sergije Pavle navodi kao prokonzul.

Iako je mnogo potkrepljujućih dokaza „izvan jevanđelja“ (od kojih sam dotakao samo neke od navedenih), tu je i značajan broj dokaza „unutar jevanđelja“ koji potvrđuju njihov sadržaj, uključujući:

(1) tačnu „nenamjernu podršku očevidaca“ između autora jevanđelja;

(2) tačne nazive regionalnih i vlastitih imena iz 1. vijeka;

(3) tačne navode vladajućih funkcija i vladara;

(4) tačne nazive malo poznatih geografskih lokacija;

(5) pravilnu upotrebu drevnog jezika.

Pisao sam opsežno o tim potkrepljujućim dokazima u 12. poglavlju svoje knjige. Procijenili smo pouzdanost jevanđelja na isti način kako procjenjujemo pouzdanost svjedoka u sudskim procesima. Spisi Novog saveza podvrgnuti našoj dubinskoj analizi pokazuju karakteristike pouzdanih svjedočanstava. To znači da u njih možemo imati povjerenje kao istorijske dokumente, potvrđene od (kao što smo mogli očekivati) nenamjernih antičkih zapisa, nehrišćanskih autora i arheoloških pronalazaka.

J. Warner Wallace¹

¹ Autor J. Warner Wallace, detektiv za ubistva, bivši je skeptik koji je koristio forenzičke metode kako bi ispitao pouzdanost jevanđelja i navode o Isusu. Rezultate svoje istrage sažeo je u knjigu *Cold Case Christianity* (koja trenutno nije prevedena na našem jeziku). Više o njegovom istraživanju navoda iz jevanđelja može se pronaći na njegovoj stranici coldcasechristianity.com.